

ВІСНИК ХУСТЩИНИ

№ 17
30 травня 2025 року

Мирослав Білецький зустрівся із родиною полеглого Героя України Анатолія Тегзи

Днями це високе звання закарпатському захиснику, воїну підрозділу «Карпатська Січ» присвоїв Глава держави.

Анатолій «Варвар» Тегза був мужнім і сильним, відданим та щирим. Він врятував життя понад 50 військовим. Прагнув підтримувати бійців, демобілізованих зі служби, сам розробляв безпілотники. Усі ці починання втілюють його побратими та родина.

Голова Закарпатської ОВА повідомив, що є ідея створити школу дронів, про яку мріяв **Анатолій**, щоб молодь могла навчатися тут працювати із новітніми технологіями. **Мирослав Білецький** підтримує таку ініціативу і допомагатиме реалізувати її.

«Ми не маємо права забути про тих, хто від-

дав життя у боротьбі за незалежність України. Тому продовжуємо починання наших Героїв та підтримуємо їхні сім'ї, у котрих ця війна забрала рідну людину.

Не втомлююся повторювати: військові і їхні родини – безумовний пріоритет для мене. Тож усе, що турбує їх, турбує і мене. Дякую, що довіряєте і звертаєтесь

по допомогу. Ціню це. Ваша довіра – честь для мене. Тож наполегливо працюю, щоб не зрадити її», – наголосив голова Закарпатської ОВА **Мирослав Білецький**.

Насичений відпочинок на Хустщині для дітей з Вільхуватської громади

Стор. 3

Закарпаття підтримує ветеранів – агробезбар'єрність у дії

Стор. 3

Алея пам'яті в центрі Хуста поповнилася новими стендами з іменами загиблих захисників України

На жаль, Алея стала ще довшою. 70 наших Захисників та Захисниць тепер назавжди будуть нагадувати нам про мужність і самопожертву тих, хто віддав своє життя за Україну.

Кожне обличчя – це ціле життя, ціла історія незламної боротьби за нашу незалежність, за нашу рідну землю. Кожне обличчя – це незагоєна рана, частинка нашої історії, написана кров'ю найкращих синів.

Нові імена Героїв на Алеї пам'яті:

- ◆ Леонт'єв Андрій;
- ◆ Дем'янчук Віталій;
- ◆ Дзяпко Василь;
- ◆ Кобилкін Артур;
- ◆ Козар Роман;
- ◆ Країло Валерій;
- ◆ Липчей Анатолій;
- ◆ Майор Богдан;
- ◆ Маслей Роберт;
- ◆ Мелай Олександр;

- ◆ Поляков Владислав;
- ◆ Продан Віктор;
- ◆ Семухін Іван;
- ◆ Староста Іван;
- ◆ Уманський Олег;
- ◆ Флейса Богдан;
- ◆ Хвуст Дмитро;
- ◆ Химишинець Василь;

- ◆ Штефуца Артур;
- ◆ Білецький Анатолій;
- ◆ Борщ Юрій;
- ◆ Величко Юрій;
- ◆ Вовчок Йосип;
- ◆ Волос Федір;
- ◆ Гав'янець Юрій;
- ◆ Грикаловський Володимир;

- ◆ Грушман Михайло;
 - ◆ Ромашко Геннадій.
- Пам'ятаємо...

Під час урочистого відкриття доповненого стенду представники духовенства освятили Алею та відслужили панахиду за загиблими. Всі присутні у скорботі схилили голови, вшанувавши пам'ять полеглих хвилиною мовчання.

Мамі загиблого Героя з м. Хуст Івана Лойки в цей день вручили посмертну нагороду – Орден «За мужність» III ступеня.

Потім керівництво громади, району, родини загиблих, військові та всі присутні поклали квіти до Алеї пам'яті.

Хустська громада пам'ятає своїх Героїв!

Слава нашим Захисникам!

Слава Україні!

Хустська міська рада

НСЗУ змінила маршрутизацію пацієнтів: нові правила направлень з 2025 року

Стор. 7

«Кремлівський трикутник у ЄС»: як Орбан, Фіцо і Вучич формують проросійський фронт у серці Європи

Останні місяці вказують на тривожну тенденцію в центрі Європи – Віктор Орбан, Роберт Фіцо і Александер Вучич дедалі активніше узгоджують свою риторику, зокрема в темах «миру», «суверенітету» і критики західних інституцій. Цей трикутник поступово перетворюється на проросійський фронт у серці Європейського Союзу. Водночас ситуація не чорно-біла: наприклад, словацький прем'єр Фіцо, попри антиукраїнські заяви, не заважає транзиту озброєння через Словаччину, дозволяє продаж зброї Україні та підтримує спільні економічні проєкти. Та чи достатньо цього, аби нейтралізувати небезпеку його риторики?

Про реальну суть цієї осі, її наслідки для України і Європи ми поговорили з Василем Ільницьким, експертом Карпатського Інституту євроатлантичних студій.

– Пане Василю, нещодавно до відомої проросійської риторики Віктора Орбана та Роберта Фіцо несподівано приєднався й президент Сербії Александер Вучич. Чи може це свідчити про утворення так званого «кремлівського трикутника у Європі»?

– Так, саме так. Ми спостерігаємо, як у центрі Європи формується союз трьох лідерів, які, попри свої розбіжності, об'єднані спільною метою – послабити Європейський Союз зсередини. І що найнебезпечніше – вони роблять це під гаслами «миру», «традиційних цінностей» і «суверенітету», але насправді – грають на руку Кремлю.

УГОРЩИНА:
ОРБАН – АРХІТЕКТОР
ДЕСТРУКЦІЇ ЄВРОПИ

– Почнемо з Віктора Орбана. Його вимоги до ЄС звучать як маніфест «Європи націй». Що за цим стоїть?

– Орбан хоче бачити Європу не як союз рівноправних партнерів, а як набір ізольованих форпостів, кожен із яких сам вирішує, з ким дружити, кого слухати, а кого ігнорувати. Ця концепція – мрія Кремля. Бо тільки розділена Європа – слабка Європа.

Він постійно говорить про «рівність», але це лицемірство. Угорщина – головний порушник європейських норм. Судова система там під контролем, ЗМІ – приручені, корупція – системна. Але при цьому Будапешт отримує мільярди євро від ЄС. Орбан використовує ці гроші для зміцнення особистої влади, а не для розвитку країни.

– Його часто цитують, коли він говорить про «мир», «су-

веренітет» і «захист християнських цінностей»...

– Це гарні слова, які прикривають цинічну гру. Коли він говорить про «мир в Європі», то має на увазі капітуляцію України. Коли захищає «християнську спадщину» – він мовчить про зруйновані церкви в Україні. І коли обіцяє боротися з корупцією, то водночас дозволяє своєму оточенню збагачуватися за рахунок європейських фондів.

– А тема мігрантів?

– Він навмисно розпалює страх. Але про російських бізнесменів і агентів, які вільно їздять до Європи – ані слова. Це не боротьба за безпеку, а за контроль. І найголовніше – його «турбота» про угорців за кордоном, зокрема в Україні, – теж фікція. Насправді він не допомагає їм, а використовує як політичну карту.

СЛОВАЧЧИНА:
РОБЕРТ ФІЦО – ГОЛОС
МОСКВИ В БРЮССЕЛІ

– Перейдімо до Роберта Фіцо. Його позиція після поранення дещо змінилася?

– Поверхнево – так. Але стратегічно – ні. Він залишається тим самим політиком, який називає санкції проти Росії «некорисними», поширює кремлівські наративи про «нацистів в Україні» та блокує військову допомогу Києву.

З іншого боку Фіцо не заважає транзиту озброєння через Словаччину, дозволяє продаж зброї Україні та підтримує спільні з Україною економічні проєкти. Чому?

Бо Фіцо – це той, хто хоче утримати владу за будь-яку ціну, апелюючи до страхів і втоми суспільства. Він майстер маніпуляцій. У його риториці – нібито прагнення до миру, але за фактом це зрада європейської солідарності.

– Що ще насторожує у його поведінці?

– Його атаки на незалежні медіа, судову систему та активісти – це дзеркало Орбана. Ідеологія «суверенізму» у виконанні Фіцо – це прикриття авторитарного дрейфу. Замість реформ – боротьба з «ворогами народу», як у сталінські часи...

СЕРБІЯ: ВУЧИЧ –
МІСТ МІЖ КРЕМЛЕМ
І БАЛКАНАМИ

– І нарешті Александер Вучич. Як він вписується в цей альянс?

– Вучич – давній союзник Москви. Він майстер гібридної політики: говорить одне в Брюсселі, інше – в Белграді, а робить – за сценарієм з Крем-

ля. Сербія при ньому так і не приєдналася до санкцій проти РФ, а російські ЗМІ вільно транслюють свою пропаганду на Балканах.

– Чи не є він радше обережним балансувальником, ніж членом проросійського блоку?

– Це стара балканська гра – «сидіти на двох стільцях». Але зараз – час визначатися. І Вучич усе більше тяжіє до осі «Орбан-Фіцо». Разом вони формують неформальний

фронт – фронт протидії європейській єдності. Його участь у цій осі – сигнал про спробу Кремля посилити вплив у Центральній Європі через сербський канал.

ЧИ БУТИ
АНТИЄВРОПЕЙСЬКОМУ
АЛЬЯНСУ У ЄС?

– Тобто ми бачимо за-
родження геополітичного
альянсу?

– Саме так. Це неофіційний, але цілком реальний альянс.

Його мета – послабити ЄС, зірвати підтримку України, деморалізувати європейське суспільство. Вони сіють сумніви, апелюють до страхів, релігією, дітьми, історією. Але в центрі всього – Кремль.

Європа ж має не піддатися на цю маніпуляцію. ЄС тримається на єдності, а не на праві вето та торгах за «мир». Історія вже показувала, чим закінчуються спроби умиротворення агресора.

Розмовляв
Павло БІЛЕЦЬКИЙ

Насичений відпочинок на Хустщині для дітей з Вільхуватської громади

Нещодавно на Хустщині гостювали діти з Вільхуватської територіальної громади Харківської області – населеного пункту, розташованого в безпосередній близькості до зони бойових дій. Щоденні обстріли, тривоги, постійна небезпека – реальність, у якій цим дітям доводиться жити. Тому навіть короткий перепопочинок у мирному куточку України став для них не просто відпочинком, а справжнім ковтком спокою і радості.

Прожили діти в селі Рокосово – у затишному готелі «Logindariy Restaurant», де їх тепло прийняв колектив закладу. Над дозвіллям та емоційним відновленням працювали досвідчені педагоги з КЗПО «Центр дитячої та юнацької творчості «Сузір'я» Хустської міської ради.

Програма перебування була щільною та насиченою. Особливою подією стала подорож до Долини нарцисів – одного з найвідоміших природних див Закарпаття. Під час екскурсії, яку провела заступниця директора «Сузір'я» **Наталія Буковецька**, діти побували в еколого-освітньому центрі «Музей нарциса», переглянули пізнавальний фільм про унікальну флору і фауну долини та дізналися про історію її збереження. На згадку отримали буклети від працівників музею.

Далі на дітей чекала захоплива мандрівка до Хустського замку. Разом із методистом **Павлом Сидяровим** і керівницею гуртка **Наталією Прокіпів** діти піднялися на вершину замкової гори, де перед ними відкрилися мальовничі краєвиди міста. Старовинна

фортеця справила сильне враження та надихнула дітей на нові мрії.

Завершенням одного з днів став активний майстер-клас із їзди на велосипеді, який провели керівники гуртків **Світлана Рошко** та **Віталій Вершинін**. Тут діти поєднали розвагу з розвитком: освоювали нові навички, радіючи кожній миті.

Організувати цей відпочинок вдалося завдяки спільним зусиллям людей із великим серцем. Значну фінансову підтримку надав депутат Хустської міської ради **Дмитро Білецький**, завдяки якому ця подорож стала можливою. Важливу

організаційну допомогу також надав керівник Регіонального Центру в Закарпатті штабного фонду «Підтримай Третю штурмову» **Петро Григорович Усенко**, який ініціював контакт із громадами та посприяв втіленню цієї ідеї в життя.

Візит хоч і був коротким, але наповненим теплом, щирими емоціями та відчуттям справжнього дитинства – того, якого так не вистачає дітям, що зростають поруч із фронтом. Вони повертаються додому з новими знаннями, яскравими спогадами і з вірою в те, що Україна – єдина, сильна і непереможна.

Слава Україні!

Ще шестеро закарпатців повернулися з російського полону

24 травня, другий день обміну у форматі «1000 на 1000». З російського полону повернулися ще 307 українців (загалом за два дні – 697).

«Ще шестеро наших героїв повернулися додому! Сьогодні відбувся другий обмін із домовленості «1000 на 1000». Серед них і закарпатці: **Сте-**

пан Горват, Михайло Кріжан, Михайло Пинтя, Іван Понзель, Роман Розевич, Василь Сабов.

Найстрашніше позаду! Попереду – відновлення та обійми рідних!

Дякуємо всім, хто допомагає повертати наших людей із ворожого полону!» – написав голова Закарпатської **ОВА Мирослав Білецький.**

У Міжгір'ї відбулося виїзне засідання Всеукраїнської Асоціації об'єднаних територіальних громад

Тема заходу – сучасний стан та перспективи розвитку гірських територій в Україні.

Долучилися голови громад, заступники, старости, керівники освітніх відділів та відділів економічного розвитку з Івано-Франківської, Львівської, Чернівецької та Закарпатської областей. Про це повідомляє Міжгірська громада.

Гірські громади, до яких належить і Міжгірська ТГ, це постійні виклики. Клімат, географія, економічні особливості, законодавчі обмеження та ряд інших.

Під час повномасштабної війни чимало гірських громад прихистили внутрішньо переміщених осіб та стали надійним надійним тилом.

Значну увагу приділили розвитку туризму. Сподіваємось, що після війни ця галузь зможе дати економічний поштовх розвитку нашого краю.

Також на засіданні озвучили нові законодавчі ініціативи для гірських територій.

Про особливості формування ліцеїв в гірських територіях проговорили з національним експертом шведсько-українського проєкту «DECIDE» **Сергієм Яцковським.**

«Дуже важливо об'єднувати зусилля гірських громад, адже ці території мають спільні виклики та спільні шляхи їх подолання. Особливо зараз, під час війни», – зазначив Голова Платформи «Розвиток гірських територій» та Міжгірський селищний голова **Василь Щур.**

Закарпаття підтримує ветеранів – агробезбар'єрність у дії

На Закарпатті ветеранські ініціативи з розвитку агросектору отримують важливу підтримку з обласного бюджету. Це демонструє справжню агробезбар'єрність у дії.

Після повернення з передової **Юрій Андреа** вирішив розширити свій бізнес. Для розвитку власної торгової марки «Майстерня крафтових екопродуктів «Іршавка» за обласною програмою розвитку та підтримки тваринництва протягом останніх двох років він залучив понад 1 млн грн. Про це інформує Закарпатська ОВА.

Більшу частину цих коштів чоловік спрямував на розвиток переробки молока та закупівлю спеціалізованого обладнання. Це дозволило не тільки переробляти близько 170 літрів молока на день, а й значно розширити асортимент. Сьогодні це – 9 видів молочної продукції, яку реалізують у місцевих крафтових крамницях.

У господарстві **Юрія Андреа** зараз утримується 126 кіз та 64 вівці. Власник також

закуповує молоко у фермерів Берегівщини та планує збільшити сировинну базу, придбавши високопродуктивних корів.

Уже зараз на підприємстві працює 4 людей, а в планах – створення ще 3 робочих місць. Чоловік прагне розширити виробництво, збільшити асортимент та організувати гастрономічні маршрути територією Національного парку «Зачарована долина».

Окрім молочного виробництва, він успішно роз-

виває промислове вирощування риби – переважно коропових. Цей напрямок теж отримав підтримку з обласного бюджету. На підприємстві працюють 4 фахівців, ще 3 – планують працевлаштувати найближчим часом.

Щоб зробити свій бізнес ще привабливішим та прибутковим, підприємець також активно розбудовує рекреаційну інфраструктуру: ресторан, альтанки, місця

для відпочинку та любительської риболовлі, контактний зоопарк.

Історія **Юрія Андреа** – це яскравий приклад того, як підтримка ветеранів на Закарпатті перетворюється на каталізатор розвитку улюбленої справи та регіону загалом!

Соціально відповідальний підхід до економічного зростання та підтримки агросектору краю втілюється завдяки обласним програмам підтримки рослинництва та тваринництва.

«Верховиночка» – володар Гран-прі

Ансамбль «Верховиночка» Довжанської школи мистецтв здобув найвищу нагороду обласного фестивалю фольклору «Веселковий передзвін» – Гран-прі.

Захід відбувся 17 травня 2025 року в Закарпатському музеї народної архітектури та побуту в Ужгороді. У номінації «Народні ігри, дійства, обряди» юні учас-

ники з Довгого вразили глядачів і журі ширістю, талантом і глибоким розумінням українських традицій.

Колектив очолює **Косик Тетяна Василівна** – віддана педагогиня, яка не лише зберігає народну спадщину, а й надихає дітей передавати її далі. «Верховиночка» – гордість нашої школи, селища і всієї громади!

У Вишківській громаді відбувся Автомарш пам'яті Небесних Героїв

Захід організували з ініціативи волонтерів Валерія та Тетяни Поповичів. У такий спосіб громада вшанувала пам'ять загиблих Героїв – захисників і захисниць, які віддали найдорожче – своє життя – за свободу, незалежність і мир в Україні.

На жаль, війна жорстоко торкнулася громади: багато мешканців Вишківської громади загинули на полі бою. Вони були батьками, дітьми, братами й сестрами, сусідами та друзями. Їхня жертва – найвищий прояв мужності, гідності та любові до рідної землі. Наш головний обов'язок – пам'ятати кожного з них, берегти цю пам'ять у серцях і передавати її наступним поколінням, пише Вишківська селищна рада.

Біля Алеї Слави відбувся спільний молебень, у якому взяли участь волонтери,

ветерани АТО, учасники російсько-української війни, духовенство, рідні полеглих Героїв, мешканці громади та керівництво Вишківської селищної ради.

Після спільної молитви колона автівок вирушила до кладовищ в с. Яблунівка, с-ще Вишково, с. Шаян, с. Ракош та с. Велятино, де провели молебні та вшанували пам'ять полеглих Героїв квітами й запаленими лампадками.

Ми висловлюємо найщиріші співчуття рідним та близьким полеглих. Ваш біль – це біль усієї громади. Ваша втрата – це втрата кожного з нас. У скорботі ми єдині, у вдячності – безмежні.

Герої не вмирають. Вони живуть у нашій пам'яті, у наших серцях, у вільному майбутньому, за яке вони боролися.

Вічна пам'ять усім Героям України.

Мистецька галактика талантів Білок просто неба

Білівська дитяча школа мистецтв презентувала вчора свою мистецьку мінігалактику талантів.

Це свято відбулося просто неба, перед Будинком культури, в рамках звіту про роботу за цей рік, інформує Білівська сільська рада.

Фонтанили креативом, граючи на скрипці, фортепіано, акордеоні, дивували вокалом, приємно шокували хореографією тощо. Від побаченого всі, хто зібрався для перегляду, просто затамовували подих.

На відкритті вступне слово мали Білівський сільський голова **Василь Зейкан**, начальниця відділу освіти, охорони здоров'я, культури, молоді і спорту **Ірина Паньканинець**, отець **Віталій Шелемба** – настоятель греко-католицького храму Білок.

Від сільської ради грамоти отримали директорка Білівської ДШМ **Лариса Петер**, а також викладачі цього закладу **Наталія Чонка, Роберт**

Горзов, Ганна Романець. Профільний відділ нагородив грамотами викладачів школи мистецтв **Наталію Покривчак, Світлану Огар, Яну Старосту та Анастасію Звонар.**

На завершення заходу директорка ДШМ **Лариса Петер** всім подякувала за участь, овації та вручила посвідчення випускникам закладу.

Боржавські мелодії у Керецьківській громаді

«Співай, сопілко, дужче грай, Твоя душа у нас у тілі!»
Ольга РІШАВІ

Саме ці слова, сповнені глибокої любові до музики, стали не лише епіграфом до нового мистецького заходу, а й духовним орієнтиром для юних учасників І Вокально-інструментального конкурсу імені **Ольги Рішаві** «Боржавські мелодії».

У день, коли минає 32 роки з часу, як перестало битися серце поетеси, педагогині й музикантки, в Керецьківській територіальній громаді ожила її мелодія – у голосах дітей, у звуках скрипок, народних і духових інструментів та фортепіано, у ритмі сердець тих, хто вшановує її пам'ять через творчість.

Народилася **Ольга Іванівна Рішаві** (в дівочтві Востал) 10 січня 1903 року в Моравії. Після одруження із чехом, паном Рішаві, котрий був дипломованим лісником, у 1928 році переїхала в Закарпаття. Після війни доля пов'язала мисткиню із Кушницею – селом, яке вона оспівувала серцем, душею і пером. Усе життя **Ольги Іванівни Рішаві** сповнене служіння музиці, поезії та педагогіці. Її вірші звучали німецькою, але були наскрізь українськими за духом. Вони друкувалися як в Ужгороді та Києві, так і в містах Німеччини, Чехії, Словаччини та Казахстану. Її творчість – це діалог із природою, з Богом і людиною. Меланхолійна, чесна, світла, часом щемлива – вона торкалася струн душі навіть однією строфою. Зрештою, саме це й залишає поетесу безсмертною. Але кушничани пам'ятають **Ольгу Рішаві** перш за все як учительку гри на роялі. Саме ця талановита пані дала поштовх розвитку початкової музичної освіти в гірському селі. Як божественно звучав її рояль! Яким недосяжним був для більшості дітей тоді! Сьогодні ж близько чотирьохсот талановитих дітей має можливість навчатися

в мистецьких школах громади на різних відділеннях.

У знак великої шани та поваги до першої вчительки музики **Ольги Рішаві** у 2023 році Кушницькій мистецькій школі присвоєно її ім'я, а цьогогоріч започатковано І вокально-інструментальний конкурс ім. **О. Рішаві** «Боржавські мелодії». Загалом журі оцінювало 152 інструментальні та вокальні номери, під час виконання яких юні музиканти продемонстрували свою майстерність, любов до мистецтва й прагнення зростати. Два конкурсні дні стали вибухом дитячої творчості та свідченням того, що талант пульсує у серцях молоді Керецьківської територіальної громади.

Започаткували конкурс за ініціативи начальника відділу освіти, молоді та спорту, культури і туризму Керецьківської сільської ради **Ганни Остолош** та беззаперечної підтримки Керецьківського сільського голови **Михайла Мушки**.

Особливий вклад у проведення конкурсу зробили викладачі Керецьківської мистецької школи та Кушницької мистецької школи імені **Ольги Рішаві**. Їхня праця – це не просто підготовка виступів, це глибока шана до постаті,

яка свого часу надихала учнів любити пісню, бачити красу в простому, прагнути до істини через мистецтво.

Ольга Рішаві вірила, що мистецтво – це шлях до серця, а музика – його мова. І нині, коли над Боржавською долиною линуть голоси сопілок, фортепіано й дитячих співів, здається, що десь у вічності вона усміхається! Бо ж її слово, її музика живуть у цих дітях.

Усі учасники заходу були нагороджені грамотами та подарунками від Керецьківської сільської ради, адже незмінною є позиція відділу освіти, молоді та спорту, культури і туризму Керецьківської сільської ради: талант, незалежно від рівня прояву, заслуговує на підтримку і визнання. Переможці конкурсу отримали грошові винагороди від Керецьківського сільського голови **Михайла Мушки**.

Цей конкурс – лише перший крок. Але вже сьогодні він дав зрозуміти: у Керецьківській громаді мистецтво не тільки не забуто – воно надихає людей зусібач, а ім'я **Ольги Іванівни Рішаві** стало символом зв'язку поколінь, натхненням для юних митців і дороговказом для всіх, хто прагне краси та гармонії.
Микола БІЛЕЙ

Трансильванські корені на закарпатському схилі: хто такі довжанські токарі?

Маловідома сторінка історії Довгого: загадкова спільнота майстрів-коритарів із трансильванським корінням.

Токарі – місцева назва циганської етнічної групи румунського походження, що компактно проживає в урочищі Чищеник в Довгому. Цю загадкову ромську етногрупу також називають волохами або ж білими циганами. Етногенез токарів до кінця не з'ясований.

Взагалі цигани в Довгому з'явилися ще кілька століть тому. У 1712 році тут зафіксовано шість ромських родин з прізвищами Чонка, Дуці, Петраш. Один з них володів ковальським ремеслом. Імовірно нащадки цих шатрових циган досі проживають в Довгому в урочищі Бузковець. Однак токарі – це зовсім інша ромська етногрупа, яка з'явилася в Довгому значно пізніше.

Токарі в Довгому в урочищі Чищеник оселилися лише у кінці XIX століття. Первісно ця місцевість, як і все правобережжя Довгого, взагалі була незаселеною. Лише у 1860-их роках граф Телекі розпорядився тут розчистити ділянку від чагарників і дерев, щоб заснувати нове поселення для працівників-колоністів. Згодом тут постали 12 дерев'яних будиночків, які утворили нову вулицю, звану нині як Словацька. Відтоді вся ця місцина і називається Чищеником.

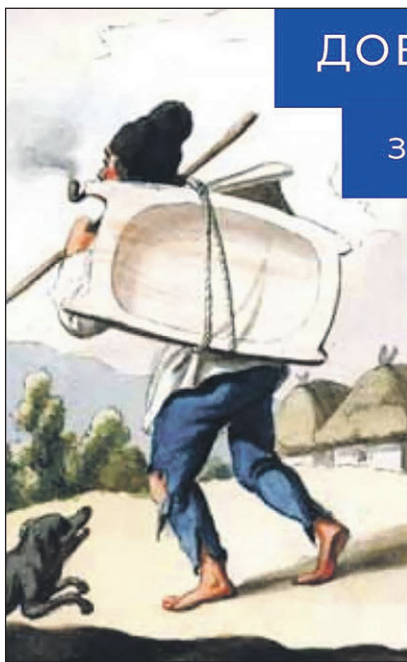
Через кілька десяти років, у кінці XIX століття, граф Телекі розчистив чергову велику ділянку пагорба північніше робітничої колонії. Тут він посадив плантацію волоських

горіхів. В цей же час із дозволу графа тут осіла невелика група циган-кочівників, які вміли виготовляти дерев'яні ложки та корита – токарів. Ось що про ці події у своїх мемуарах згадує **Ганна Франко-Ключко**, яка тривалий час жила в Довгому:

«...Ще слід згадати про одну найменш численну групу мешканців, що за дозволом графа оселились на невеликій горі, званій Чищеник, тут же понад селом – це були цигани. На цій горі був колись ліс, його вирубали і вичистили ґрунт, на ній з наказу графа були засаджені волоські горіхи, а що горіхи ростуть довго, дозволено тимчасом оселитись там (декілька родин) циганам. Вони займалися виробом дерев'яних ложок і корит і були вже напівосілі.

У малесеньких халабудях, що ледве би хто назвав хатою, містилась численна родина (часто і 10 осіб) і не раз, коли нам приходилося йти на гору дорогою, що вела через цю оселю, до нас вибігали малі циганята, голі і босі, не тільки в літі, але й в зимі і випрошували гріш або кусень хліба. Ця оселя в біді і недостатках, браку найпримітивнішої гігієни і т. п. розросталась дуже скоро.

Цигани постарались, щоб усі горіхи вигинули, щоб не було причини їх виселяти, а дерева на свої вироби вони ніколи не купували. Їм було дозволено зрубувати всохле дерево в лісі, а вони вже докладали своїх старань, щоб таких дерев було якнайбільше. Свої вироби збували по селах, а притому крадіжками і шахрайствами здобували собі прожиток для численної родини. Майже кожний з них,

ДОВЖАНСЬКІ ТОКАРІ

З ТРАНСИЛЬВАНІЇ — ДО ЧИЩЕНИКА

не орючи і не сіючи, годував на Різдво свинку, а їх старший мав навіть правдиву, хоч маленьку хату і корову.

Ця, мабуть, найбільш упосліджена нація, мала свою свободну національну гордість. Про це я довідалася, коли одна циганка принесла мені ложки. Я назвала її «циганкою» – вона зі злобою, ненависним блиском в своїх, як вугіль чорних очах, і з гордістю заявила мені: «Я не циганка – я коритарка».

Під покровом сантименту графа і його урядників до циганів, що любили під їх музику пити мадлярське вино і танцювати чардаша – помімо того, що вони робили велику шкоду по лісах, ніхто їх не викидав. Але коли прийшли чехи, вони поставились до їх побуту інакше і зажадали, щоб вони забралися з гори.

Почали з ними процес, що тягнувся роками...»

У 1915 році **Гіядор Стрипський** та **Ізідор Білак** в етнографічному дослідженні села Довге згадують, що русинське населення дерев'яні меблі та реманент виготовляв самостійно, однак «корита та дерев'яні ложки купують у місцевих циган-коритарів». Дійсно, довжанські токарі майже століття займалися виробництвом дерев'яних корит, ночов, ложок. В обробці дерева за допомогою простих інструментів вони досягли надзвичайної майстерності.

У середовищі токарів спостерігаються сильні процеси асиміляції та деградація в плані етнічності. Як століття тому, так і зараз ця етнічна група не ідентифікує себе з ромами чи циганами та не контактує з місцевою ром-

ською громадою. Під час перепису населення зафіксовані як «українці». До слова, ще у 1921 році за часів Першої Чехословацької республіки кілька асимільованих родин токарів з прізвищами Сас та Каналаш записували себе як «русини», хоч як рід занять вказували домашнє виготовлення виробів із дерева (domací výroba dřevěného zboží).

Циганська мова токарями втрачена – між собою спілкуються на архаїчному діалекті східно-румунської мови. У 1969–1970 роках в Довгому в рамках наукової експедиції було проведено кілька діалектологічних анкетувань в Чищенику. Науковці дійшли висновку, що довжанські токарі належать до ромської гілки, представників якої називають рударями, беяшами, баняшами, лінгурарами (рум. lingura – ложка), златарями. Ці назви відображають рід занять їх носіїв – обробку дерева та працю на рудниках.

Існує гіпотеза, що ця група циган сформувалася в окрему гілку в Трансильванії на території сучасної Румунії. Первісно вони як раби працювали в шахтах з видобутку золота аж до XVI століття. Пізніше розпочалися хвилі міграції рударів на Балкани та до Угорщини, а основним заняттям стала обробка дерева.

Підтвердженням цієї гіпотези є і прізвища довжанських токарів, серед яких найчастіше зустрічаються Олаг (угор. oláh – румун) та Сас (угор. szász – сакс, саксонець). Імовірно довжанських прибульців отожднювали або з румунами, або з трансильванськими саксонцями – німецькими колоністами, які в Середньовіччі переселялися до Трансильванії для добування руди і розвитку гірничої промисловості.

У питанні походження токарів досі багато білих плям.

На фото: довжанські токарі біля своїх хатин в Чищенику в 1920-их роках (світлина Андрія Світлинця); ілюстрації рударів-токарів XIX століття та початку XX.

сторінка Dovhe у мережі Facebook

Безпека дітей – спільна відповідальність

У Комунальному закладі «Хустський професійний коледж» відбулися загальні збори трудового колективу та батьківські збори, присвячені надзвичайно важливим і актуальним темам – запобіганню булінгу, вербуванню та терористичним загрозам серед дітей і молоді.

Мета зустрічі – підвищити обізнаність педагогів і батьків щодо:

- ♦ форм і ознак булінгу в освітньому середовищі;
 - ♦ алгоритму дій у випадках виявлення насильства;
 - ♦ сучасних загроз з боку злочинних угруповань, які можуть маніпулювати свідомістю молоді;
 - ♦ профілактики небезпек у цифровому просторі.
- До обговорення долучилися представники правоохоронних органів: **Мар'яна Ворон** – начальниця сектору дотримання прав людини Хустського районного управління поліції ГУНП в Закарпат-

ській області, а також **Надія Лобак** – старша інспекторка цього ж сектору.

Фахівчині надали вичерпну інформацію про:

- юридичні аспекти захисту прав дитини;
- відповідальність за вчинення булінгу та участь у незаконній діяльності;
- важливість відкритого діалогу між дітьми, батьками та педагогами.

Під час зборів відбулося жваве обговорення. Учасни-

ки мали можливість поставити запитання, поділитися особистими переживаннями й отримати конкретні поради щодо дій у складних ситуаціях.

Ми щиро вдячні запрошеним гостям за професіоналізм, відкритість і готовність до співпраці.

Створення безпечного освітнього середовища – наше спільне завдання, яке потребує постійної уваги та взаємної підтримки.

Обмін досвідом між громадами Сходу і Заходу України

Нещодавно відбулася важлива подія: представники Комарської сільської військової адміністрації завітали на Закарпаття – до громади-партнера Зарічанської територіальної громади. Візит відбувся в межах програми «Пліч-о-пліч – згуртовані громади» та мав на меті обмін досвідом у сфері місцевого самоврядування.

Це була не просто поїздка, а ще один крок до єдності та взаєморозуміння між регіонами. Під час зустрічей учасники обговорили актуальні виклики, з якими стикаються громади в умовах війни, поділилися напрацюваннями у сфері управління, розвитку соціальної інфраструктури, підтримки молоді, внутрішньо переміщених осіб, ма-

лого бізнесу та культурних ініціатив.

Кожна громада має свій шлях, свої труднощі й досягнення. Але найцінніше – це відкритість до співпраці, бажання навчатися та

підтримувати одне одного. Такі зустрічі зміцнюють не лише професійні зв'язки, а й формують справжню горизонтальну Україну – де Схід і Захід разом не лише у словах, а й у справах.

Тиждень безбар'єрності у Колочавській громаді

У Колочавській територіальній громаді завершився тиждень безбар'єрності – ініціатива, покликана привернути увагу до важливості створення інклюзивного, доступного середовища для всіх, незалежно від віку, стану здоров'я чи соціального статусу.

Особливий акцент цього року було зроблено на освітні заклади, адже саме в школах та дитсадках формується світогляд молодого покоління.

Протягом тижня в освітніх установах громади було проведено низку тематичних заходів. Вчителі та вихователі організували відкриті уроки та заняття, присвячені темі

толерантності, поваги до різноманіття та підтримки один одного. Діти переглядали відео про життя людей з інвалідністю, дискутували, малювали постери про дружбу без меж, грали в інклюзивні ігри.

Тиждень безбар'єрності в Колочавській громаді став прикладом того, як спільними зусиллями школи, батьків, влади та дітей можна рухатися до створення відкритого, дружнього середовища. Адже справді безбар'єрне суспільство починається зі свідомості кожного з нас.

Марія ШЕТЕЛЯ,
начальник відділу
туризму та комунікацій
Колочавської сільської
ради

У Керецьківській територіальній громаді сформовано Молодіжну раду: нові можливості, ініціативи та плани на майбутнє

28 травня 2025 року в приміщенні Керецьківської сільської ради відбулися установчі збори, під час яких було офіційно сформовано Молодіжну раду при Керецьківській сільській раді. Подія стала важливим етапом у процесі активізації молоді громади та створення умов для її повноцінної участі у громадському житті.

Під час установчих зборів було обрано голову Молодіжної ради – ним став Микола Білей. Уже на першому засіданні новообраний склад визначив низку амбітних цілей та основних напрямів діяльності, які стануть орієнтиром у подальшій роботі.

На сьогодні Молодіжна рада прагне зосередити свої

зусилля на формуванні чітких і реалістичних цілей. Зокрема, одним із ключових пріоритетів є розвиток комунікації між молоддю з чотирьох сіл громади. Це, на думку членів ради, дозволить налагодити тісні зв'язки, посилити взаємодію та створити єдину молодіжну спільноту.

Окрему увагу буде приділено організації заходів, які сприятимуть згуртуванню молоді, підвищенню її активності та залученню до соціально важливих процесів у громаді. Паралельно з цим Молодіжна рада планує реалізовувати ініціативи, пов'язані з покращенням екологічного та соціального стану. Одним із пріоритетних напрямів визначено покращення ментального здоров'я молодих людей

– питання, що є особливо актуальним у сучасних умовах. Окрім внутрішньої роботи, Молодіжна рада має також

амбітні плани щодо створення нових партнерств. Зокрема, молодь Керецьківської громади висловлює

готовність до співпраці з молодіжними радами інших територіальних громад Хустського району. Така взаємодія дозволить об'єднати зусилля, обмінятися досвідом та реалізовувати спільні ініціативи районного значення.

Наразі Молодіжна рада при Керецьківській сільській раді активно готується до наступного засідання. Учасники налаштовані на плідну роботу та готові вже незабаром реалізувати перші ініціативи.

Формування Молодіжної ради стало важливим кроком у розвитку громади. Це приклад того, що молодь може брати на себе відповідальність, ініціювати зміни та працювати задля спільного майбутнього.

Микола БІЛЕЙ

Під час забігу Боржавою збиратимуть допомогу на ЗСУ

6–8 червня у селі Пилипець Хустського району стартує гірський забіг «Карпатія-2025». Учасники долатимуть дистанції 100, 67, 40, 25, 10 та 6 кілометрів, повідомляє Управління туризму та курортів Закарпатської ОДА.

Мета трейлу – зібрати 200 тис. грн на такмед для медиків у Збройних Силах України.
Організатори планують також проведення дитячих забігів, де участь для дітей громади буде безкоштовною.
Детально про дистанції та реєстрацію – <https://t1p.de/sers2>

НСЗУ змінила маршрутизацію пацієнтів: нові правила направлень з 2025 року

У межах реформи медичної системи сімейні лікарі мали право виписувати направлення на майже всі типи досліджень. Проте з 2025 року Національна служба здоров'я України змінила правила маршрутизації пацієнтів. Про нововведення нагадала голова НСЗУ **Наталія Гусак** в інтерв'ю для «УП. Життя».

Раніше лікарі первинної ланки могли направляти пацієнтів на широкий спектр досліджень – від ультразвукової діагностики та рентгену до КТ і МРТ. Тепер перелік обмежено.
Сімейні лікарі можуть направляти лише на такі обстеження:
♦ УЗД (черевної порожнини, щитоподібної залози, сечового міхура тощо);

- ♦ рентген (грудної клітки, кінцівок);
- ♦ холтеровський моніторинг;
- ♦ ендоскопічні дослідження органів травлення, дихальної, урологічної та гінекологічної систем;
- ♦ базові лабораторні аналізи.

Ці послуги залишаються безоплатними в межах пакета «Профілактика, діагностика, спостереження та лікування в амбулаторних умовах», який покриває НСЗУ.

Водночас сімейні лікарі більше не можуть направляти на:

- ♦ магнітно-резонансну томографію (МРТ);
- ♦ комп'ютерну томографію (КТ);
- ♦ деякі спеціалізовані аналізи;

- ♦ спірометрію (обстеження функції легень).

На такі дослідження може направляти лише лікар вузької спеціалізації, який відповідає за лікування конкретного захворювання у пацієнта.

Мета змін – оптимізувати маршрути пацієнтів, уникнути дублювань у направленнях і зменшити кількість необґрунтованих обстежень.

Наразі НСЗУ не встановила технічних заборон на створення направлень від лікарів первинки. Медики все ще можуть формувати їх, але дослідження, направлення на які виписані з порушенням правил, не будуть оплачені державою.

Бережіть себе! Самолікування може бути шкідливим для вашого здоров'я! Зверніться до лікаря.

Закарпатська обласна служба зайнятості опублікувала вакансії із заробітною платою понад 15 тисяч гривень

У базі даних ОЦЗ є 740 актуальних вакансій, середня заробітна плата у вакансіях становить 13 040 грн., в т.ч. 219 вакансій з оплатою праці від 15 000 грн.

Пропозиції роботи із заробітною платою від 15 000 грн. для:

- ♦ геодезистів,
- ♦ складальників радіодеталей,
- ♦ електриків,
- ♦ водіїв автотранспортних засобів,
- ♦ слюсарів-ремонтників, слюсарів-інструментальників,
- ♦ інженерів-технологів, інженерів-конструкторів,
- ♦ експедиторів,
- ♦ верстатників деревообробних верстатів,
- ♦ лаборантів,
- ♦ покоївок,
- ♦ лікарів-педіатрів,
- ♦ операторів сушильних установок,
- ♦ швачок,
- ♦ та ін.

Звернутися до обласної служби зайнятості за допомогою у працевлаштуванні можна за телефоном ОЦЗ (044) 244-94-85 чи відвідав-

ши безпосередньо будь-яку з філій Закарпатського ОЦЗ, – йдеться у публікації Закарпатської обласної служби зайнятості.

Жителі Хустської ТГ можуть отримати безоплатну правничу допомогу

У п'ятницю, 30 травня, в приміщенні ЦНАПу Хустської міської ради будуть надаватися консультації представниками Хустського відділу надання безоплатної правничої допомоги.

Прийом фахівцями здійснюватиметься з 10.00 до 12.00 год., інформує Центр надання адміністративних послуг Хустської ТГ.

Зазначимо, що під час повітряної тривоги прийом громадян у ЦНАПі не проводиться. Тож враховуйте це при плануванні візиту.

«Бограч-index» – травень 2025: за місяць продукти здешевіли на 2%

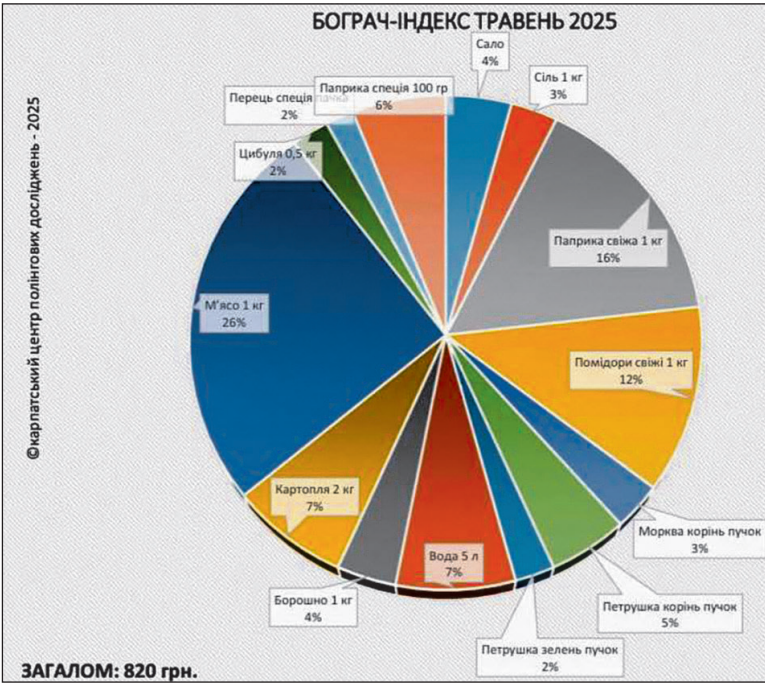
Експерти дослідницького центру «Карпатський центр полігрових досліджень» протягом останніх років продовжують визначати купівельну спроможність жителів Закарпаття за допомогою «Бограч-index».

Як повідомила дирекція Карпатського центру полігрових досліджень, дослідники здійснили у травні порівняльну до попереднього місяця оцінку купівельної спроможності жителів Закарпаття за допомогою традиційного «Бограч-index». Інтерв'юери протягом минулого тижня вираховували індекс, беручи до уваги середні ціни на продукти на ринку.

Відповідно до «індексу бограча», якщо за квітень 2025 року на родину з п'яти людей потрібно було витратити 837

гривень, то у травні 2025 року різниця цін склала 17 гривень – і загальна вартість продукції за «Бограч-index» – 820 грн. Тобто зміна цін відбулася на 2%.

Примітка: «Бограч-index» – це винахід дослідницького центру «Карпатський центр полігрових досліджень», який визначає, скільки коштує популярний закарпатський бограч-гуяш у відповідності до щомісячних змін в економіці. Щомісячний «Бограч-index» найнаочніше оцінює купівельну спроможність жителів Закарпаття завдяки двом причинам: бограч-гуяш готують у всіх регіонах краю, а сам бограч-гуяш містить достатню кількість продовольчих компонентів (борошно, м'ясо, овочі, воду, спеції), аби вважати його універсальним узагальненням продукту народного господарства.

НОВИЙ ПРОВАЙДЕР ТВОГО МІСТА
НАЙШВИДШИЙ ІНТЕРНЕТ
1000 МБ + ТБ - 100 ГРН

ПІДКЛЮЧЕННЯ БЕЗКОШТОВНО

☎ 067-64-74-676
095-88-66-988, 096-88-66-988

Щирі вітання з нагоди 75-річчя Федунів Марії Іванівни!

З глибокою повагою і безмежною вдячністю вітаємо дорогу дружину, матусю, бабусю та сваху з визначною датою!

Цей ювілей – не просто число, а символ багатого життєвого шляху, сповненого доброти, мудрості, щирості та турботи про близьких.

Нехай кожен новий день дарує радість, міцне здоров'я, душевний спокій і тепло родинного кола.

Нехай серце буде зігріте любов'ю рідних, а очі сяють від щастя.

Щиро дякуємо за все – за силу, доброзичливість, терпіння і любов, які супроводжують кожен прожитий рік.

Бажаємо ще багато світлих років у мирі, благополуччі та Божій ласці.

З любов'ю та глибокою пошаною –
Чоловік Дмитро, син
Анатолій,
невістка
Олеся,
онук
Віктор
та
сваха
Наталія

ПО ГОРИЗОНТАЛІ:

4. Барон дю Валлон де Брасьє де П'єрфон.
5. Стрижень для запікання шматочків м'яса.
7. Зустріч глав держав або голів урядів.
9. Угорський композитор.
10. Давайте, що попало, як не..., то сало.
11. «Безбашена» автівка.
15. Батько історії.
16. Сукупність реальних та вигаданих подій та думок, які нав'язуються аудиторії.
17. Радіоактивний хімічний елемент, галоген.
18. Повість Ольги Кобилянської.
21. Найменша країна в Європі.
23. Знаменита в'язниця в затоці Сан-Франциско.
24.... п'є коньяк та їсть сациві.
26. Антична назва Дунаю.
29. Зашморг для дико-го мусанга.
31. Псевдонім раннього Гоголя «Пасічник».
32. Зоологічний статус Табакі.
33. Штат США, який називають «Око яструба».
34. Блазень у картярській колоді.
35. Зимовий готель для бурмила.

ПО ВЕРТИКАЛІ:

1. Встановлений склад співробітників підприємства або установи.
2. Промислове підприємство.
3.... – не гріх, якщо приймний для всіх.
4. Місто в Литві, в якому знаходиться відомий Музей янтаря.
6. Суспільний устрій, який передбачає володіння однієї людини іншою.
7.... – курта робота, по кавілю – і думів!
8. Здібності від Бога.
11. Сучасна назва міста Стаханов на Луганщині.
12. Чотириколісний кінний візок для далекої дороги.
13. Сечовипускний канал.
14. Циліндрична деталь з осьовим отвором.
18. Столиця Візантії.
19. Одомашнений південноамериканський верблюд.
20. Основна їжа китів.
21. Вирва після вибуху потужної бомби.
22. Фах лікаря.
25. Пуста ємність, яка віщує неприємності.
27. «Чому я не..., чому не літаю?»
28. П'ятий чемпіон світу з шахів.
30. Заправний рибний суп.

Відповіді на кросворд попереднього номера

ПО ГОРИЗОНТАЛІ:

1. Гренландія. 5. Пшениця. 9. Куркума. 12. Ка-лоші. 14. Гончар. 16. Синус. 18. Сестра. 19. Іван. 20. Контрабас. 24. Маринеско. 26. Кенгуру. 27. Вірменія. 30. Заграва. 33. Ортопедія. 36. «Іліада». 38. Штиб. 39. Ембарго. 40. Гротеск. 41. Стаєр. 42. Спіноза. 43. Славути.

ПО ВЕРТИКАЛІ:

2. Рона. 3. Небо. 4. Дека. 6. Шлаг. 7. Цаца. 8. ФІФА. 10. Контраст. 11. Янки. 12. Костюм. 13. Ласкер. 15. Рангоут. 16. «Сантос». 17. Собака. 20. Костенко. 21. Синергія. 22. «Енігма». 23. Курбас. 25. «Азов». 28. Іллінойс. 29. Сопрано. 31. Алебарда. 32. «Стінгер». 34. Тамара. 35. Дуглас. 37. Аксон. 38. Шутєв.

Редакція не завжди поділяє думку авторів. Ніхто не має права примушувати редакцію публікувати той чи інший матеріал. Передрук без дозволу редакції заборонено. Редакція залишає за собою право вносити правки до матеріалів, що публікуються у газеті. Свідоцтво реєстрації ЗТ №725/317 Р від 28.02.2019
Адреса друкарні: видавництво «А-Прінт» ТОВ «ДІМ», м.Тернопіль, бульвар Т.Шевченка,1
Наша адреса: 90400, м. Хуст, вул. Корятівича, 3. Тел.: +380 (97) 074 77 07.
E-mail: khust.visnyk@gmail.com
Друк офсетний Ум. Друк. Арк. 1. Наклад 10000 прим.
Директор Н.Головко
З питань розміщення реклами звертайтеся за номером телефону: +380 (97) 074 77 07

https://visnyk-khust.com.ua/

https://www.facebook.com/visnikkhust